

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/111/2023
Identifikačné číslo spisu: 1522205707
Dátum vydania rozhodnutia: 22.02.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Nora Halmová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:1522205707.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 1/ E. J. A. E. H.M., J. H., narodený XX. E. XXXX, L., B. M. Č.. XXXX/XX L., 2/ H. E. H.M., narodená XX. H. XXXX, L., Š. Č.. XXXX/X, 3/ P. H.M., narodený XX. X. XXXX, L., R.X. Č.. XXXX/XX, zastúpený zákonným zástupcom, matkou B. R., L., B. M. Č.. XXXX/XX L., žalobcovia 1/ až 3/ zastúpení Erben & Erben, advokátska kancelária, s. r. o., IČO: 35 724 111, Bratislava, Mostová č. 2, za ktorú konajú JUDr. Pavol Erben a JUDr. Juraj Erben, proti žalovaným: 1/ L. H.Y., narodená XX. E. XXXX, BratiR., B. Č.. XXX/XX, 2/ L. H.Y., narodený X. E. XXXX, L., B. Č.. XXX/XX, obaja zastúpení Advokátska kancelária JUDr. Marcel BORIS, s. r. o., IČO: 36 863 319, Bratislava, Ružinovská č. 40, za ktorú konajú JUDr. Marcel Boris a JUDr. Paulína Bachárová, o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. B5-41C/54/2022, o dovolaní žalobcov 1/ až 3/ proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 28. februára 2023sp. zn. 15Co/187/2022, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 28. februára 2023 sp. zn. 15Co 187/2022 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Mestský súd Bratislava IV (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) uznesením z 19. októbra 2022 č.k. 41C/54/2022-20 žalovaným 1/ a 2/ (ďalej aj „žalovaní“) uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zložiť finančné prostriedky vo výške 212 000 € k rukám notárky JUDr. Márie Gajdošovej, ktorá je poverená vedením dedičského konania sp. zn. 2 D 894/2019, Dnot 107/2019 po poručiteľovi E. E.X. H., narodený dňa X. E. XXXX, zomrel dňa X. X. XXXX, naposledy bytom B. Č.. XX, L., do 3 dní od doručenia tohto uznesenia (výrok I.). O trovách konania rozhodol tak, že žalobcom 1/ až 3/ (ďalej aj „žalobcovia“) priznal náhradu trov konania voči žalovaným v rozsahu 100 % (výrok II.). V odôvodnení konštatoval, že z podaného návrhu je zrejmé, že žalobcovia sa domáhajú nariadenia neodkladného opatrenia najmä z dôvodu obavy zo spotrebovania neoprávnene zadržovaných finančných prostriedkov vo výške 212 000 € zo strany žalovaných, ktoré mali byť zahrnuté do aktív dedičstva po nebohom poručiteľovi E. E. H. Na uvedenú časť majetku majú mať aj žalobcovia, ako dedičia pripadajúci do úvahy po poručiteľovi, či už zo závetu alebo zo zákona, nárok. Okresný súd mal za to, že žalobcovia pre účely rozhodovania o podanom návrhu osvedčili jeho dôvodnosť, osvedčili potrebu

bezodkladnej úpravy pomerov medzi účastníkmi konania, ktorá odôvodňuje okamžitý zásah súdu. Z predložených listinných dôkazov mal za zrejmé, že bolo vydané rozhodnutie o prerušení dedičského konania po poručiteľovi E. E. H. a žalobcovia ako aj žalovaný 2/ boli odkázaní na podanie žaloby o určenie spornej skutočnosti ako aj rozhodnutie o ustanovení správcu časti dedičstva, t. j. obchodných podielov poručiteľa vo viacerých spoločnostiach. Z čestného vyhlásenia spísaného dňa 9. júla 2021 A. E. F., ktorý bol spoločníkom a konateľom v spoločnosti NORD FOX, s. r. o. vyplýva, že bola dňa 26. januára 2021 uhradená suma vo výške 212 000 € v prospech bankového účtu, ktorého majiteľom je D. L.. Uvedená suma bola následne dňa 28. januára 2021 poukázaná na bankový účet v prospech žalovaných 1/ a 2/. Právnym titulom platby bola záloha pripadajúca na obchodný podiel poručiteľa v spoločnosti NORD FOX, s. r. o., kde bol poručiteľ spoločníkom, v súvislosti s vyporiadaním nehnuteľností v k.ú. K. a táto platba bola prvou časťou spadajúcou do dedičského konania vedeného JUDr. Gajdošovou notárkou, ktorú obdržali žalovaní 1/ a 2/ bez vedomia notárky, správcov a zvyšných oprávnených osôb. Potreba dočasnej úpravy pomerov medzi stranami sporu je podľa okresného súdu bezodkladná (naliehavá a nevyhnutná) z dôvodnej obavy zo spotrebovania predmetných peňažných prostriedkov zo strany žalovaných, ktorí nimi v súčasnosti disponujú a na zamedzenie akejkoľvek možnosti poškodenia alebo straty majetku po poručiteľovi do právoplatného skončenia dedičského konania. Súd prvej inštancie konštatoval, že žalobcovia v konaní osvedčili nielen existenciu právneho vzťahu medzi stranami sporu, ale aj nevyhnutnosť potreby úpravy pomerov a existenciu hrozby reálnej ujmy na strane žalobcov, z ktorého dôvodu súd návrh na nariadenie navrhovaného neodkladného opatrenia vyhodnotil ako opodstatnený a dôvodný. O náhrade trov konania o neodkladnom opatrení okresný súd rozhodol súd podľa § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). CSP a v konaní o nariadení neodkladného opatrenia úspešným žalobcom priznal náhradu trov konania v celom rozsahu.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalovaných Uznesenie Okresného súdu Bratislava V. zo dňa 19. októbra 2022, č. k. 41C/54/2022-20, vo výroku I. zrušil. Druhým výrokom Uznesenie Okresného súdu Bratislava V. zo dňa 19. októbra 2022, č. k. 41C/54/2022-20 zmenil tak, že žalovaným v I. a II. rade spoločne a nerozdielne priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % a to voči spoločnej a nerozdielnej povinnosti žalobcov v I. až III. rade. Tretím výrokom žalovaným v I. a II. rade spoločne a nerozdielne priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % a to voči spoločnej a nerozdielnej povinnosti žalobcov v I. až III. rade.

2.1. Na zdôraznenie správnosti napadnutého uznesenia z hľadiska odvolacích námietok žalovaných v odôvodnení konštatoval, že dedičské konanie je konaním podľa Civilného mimosporového poriadku a je upravené v § 158 a nasl. zákona číslo 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“) a obsahuje aj ustanovenia o neodkladných opatreniach a to v § 360 a nasl. Zároveň obsahuje aj ustanovenia, v ktorých je upravený špecifický inštitút dedičského konania a to tzv. neodkladné úkony, ktoré vylučujú všeobecnú úpravu neodkladných opatrení (§ 179 a § 180 CMP). Neodkladné opatrenie nemožno nariadiť, pokiaľ to vylučuje samotný Civilný mimosporový poriadok. Odvolací súd, vychádzajúc z vyššie uvedených zákonných ustanovení CMP poukázal na to, že v konaní o dedičstve funkciu neodkladných opatrení plní inštitút neodkladných úkonov (§ 179 CMP) a zabezpečenia dedičstva (§ 180 CMP). Uvedená úprava tak vylučuje všeobecnú úpravu neodkladných opatrení upravených v ustanovení § 360 a nasl. CMP ako aj neodkladných opatrení upravených v ustanovení § 324 a nasl. CSP a predstavuje vo vzťahu k nim lex specialis. Účelom neodkladných úkonov v dedičskom konaní je, aby sa v záujme dedičov alebo vo všeobecnom záujme vylúčila možnosť poškodenia alebo straty majetku, o ktorom poznatky získané v konaní poukazujú na to, že patril alebo by mohol patriť poručiteľovi. V súvislosti s nariadením neodkladných úkonov súd (súdny komisár) nerieši otázku, či ním dotknutá vec, právo alebo iná majetková hodnota skutočne patrí do dedičstva; neodkladným úkonom môže byť zaistená tiež vec, u ktorej je vlastníctvo poručiteľa pochybné alebo sporné. Prostredníctvom neodkladných úkonov nemožno - vzhľadom na ich účel - riešiť užívanie vecí jednotlivými dedičmi do skončenia dedičského konania. Súd prvej inštancie preto nepostupoval správne, ak v civilnom sporovom konaní nariadil neodkladné opatrenie, ktorým uložil žalovaným povinnosť spoločne a nerozdielne zložiť finančné prostriedky vo výške 212 000 € k rukám notárky JUDr. Márie

Gajdošovej, poverenej vedením dedičského konania. Odvolací súd z uvedeného dôvodu uznesenie súdu prvej inštancie, postupom podľa § 389 ods. 1 písm. d) CSP zrušil, keďže nejde o rozhodnutie vo veci samej a dôvody, pre ktoré bolo odvolaním napadnuté rozhodnutie vydané v civilnom sporovom konaní, neexistovali. Zároveň poukázal na to, že ak by aj v prejednávanej veci bol dôvod postupovať podľa právnej úpravy neodkladných opatrení v civilnom sporovom konaní, potom podľa neho neboli v prejednávanej veci splnené zákonné podmienky pre vydanie neodkladného opatrenia. Neodkladné opatrenie je možné nariadiť, ak sledovaný účel nemožno dosiahnuť zabezpečovacím opatrením, ak je potrebné bezodkladne upraviť pomery, alebo ak je obava, že exekúcia bude ohrozená. Z charakteru neodkladných opatrení vyplýva, že pri ich nariadovaní prevláda požiadavka rýchlosti nad požiadavkou úplnosti skutkových zistení. V konaní o nariadení neodkladného opatrenia sa súd obmedzí len na osvedčenie najzákladnejších skutočností, z ktorých možno vyvodit' nutnosť úpravy pomerov, pričom miera osvedčenia sa riadi danou situáciou, najmä naliehavosťou jej riešenia. Zdôraznil, že existencia právneho pomeru medzi stranami, ako i jeho osvedčenie ešte samo osebe nepredstavuje zákonný dôvod pre vydanie neodkladného opatrenia, nakoľko až jeho ohrozenie (právneho vzťahu medzi stranami) dovoľuje súdu neodkladné opatrenie nariadiť, pričom aj toto ohrozenie musí byť konkrétne, reálne a musí hroziť bezprostredne. Žalobcovia nepreukázali nebezpečenstvo bezprostredne hroziacej ujmy, keď ako vyplýva zo spisu (č. I. 12 spisu), o vydanie neodkladných úkonov požiadali notárku dňa 28. septembra 2021, pričom návrh na nariadenie neodkladného opatrenia v prejednávanej veci bol súdu doručený až dňa 20. septembra 2022, teda takmer rok od žiadosti o nariadenie neodkladných úkonov v dedičskom konaní. Tiež poukázal na to, že v prejednávanej veci je spornou otázkou, či peňažné prostriedky vo výške 212 000 €, vo vzťahu ku ktorým bola žalovaným spoločne a nerozdielne uložená povinnosť zložiť ich k rukám notárky JUDr. Márie Gajdošovej, poverenej vedením dedičského konania, patria do dedičstva po zomrelom E.. E. H. Žalobcovia tvrdia, že sporné finančné prostriedky patria do dedičstva ako aktíva po poručiteľovi E.. E. H., keďže podľa návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia predstavujú prvú platbu pripadajúcu na kompenzačný podiel poručiteľa ako spoločníka spoločnosti NORD FOX, s. r. o. v súvislosti s vysporiadaním za prevedené nehnuteľnosti, ktoré spoločnosť vlastnila. Žalovaní tvrdia, že sporné finančné prostriedky predstavujú dar žalovanému 2/ a ako také nie sú predmetom dedičstva. Z vyjadrení žalobcov v predmetnom konaní vyplýva, že žalobu o určenie, či sporné finančné prostriedky patria do dedičstva po poručiteľovi E.. E. H. zatiaľ nepodali, pričom odvolací súd zastáva názor, že dokazovanie, či sporné finančné prostriedky patria do dedičstva po poručiteľovi E.. E. H. presahuje rámec konania o nariadenie neodkladného opatrenia. Pre spornosť dotknutých finančných prostriedkov by potom nebolo namieste ani nariadenie zabezpečovacieho opatrenia podľa § 343 CSP. Žalovaní boli v odvolacom konaní úspešní, preto im odvolací súd priznal spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % a to voči spoločnej a nerozdielnej povinnosti žalobcov 1/ až 3/ v súlade s § 396 ods. 1, § 262 ods. 1, § 255 ods. 1 a § 77 CSP.

3. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/ až 3/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, prípustnosť ktorého odvodzovali z ustanovenia § 420 písm. e) CSP (dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd). Sú názoru, že prejednávaná vec bola nesprávne zapísaná na odvolacom súde do súdneho registra Co a nie do súdneho registra CoD, čím došlo k prideleniu veci v rozpore s rozvrhom práce odvolacieho súdu. V zmysle ust. § 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení (ďalej aj „ZoS“) pritom platí, že zákonný sudca je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte. Účastník konania alebo strana v konaní, v ktorom rozhoduje súd v senáte, nemá právo na vopred určeného sudcu spravodajcu. Zákonným sudcom je aj sudca určený podľa odseku 4 práce odvolacieho súdu obsahuje určenie konkrétnych senátov poverených vybavovaním jednotlivých druhov vecí. Podľa ust. § 51 ods. 1 ZoS sa veci určené podľa predmetu konania v súlade s rozvrhom práce pridávajú jednotlivým senátom náhodným výberom, pomocou technických prostriedkov, tak aby bola vylúčená možnosť ovplyvňovania pridelenia vecí. Podľa prílohy k vyhláske č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy

v platnom znení (ďalej aj „Vyhľadka“) v časti III. - Súdne registre odvolacej agendy písm. A č. 1 platí, že: do súdneho registra „Co“ sa zapisujú všetky veci, ktoré sú zapísané na okresnom súde v súdnom registri C., Ca., a Vyd., ak v nich bolo podané odvolanie proti rozhodnutiu okresného súdu, a podľa druhu agendy sa nezapisujú do iných súdnych registrov odvolacej agendy. Podľa prílohy k Vyhľadke v časti III. - Súdne registre odvolacej agendy písm. A č. 3 platí, že: do súdneho registra CoD sa zapisujú všetky veci, ktoré sú zapísané na okresnom súde v súdnom registri D, ak v nich bolo podané odvolanie proti rozhodnutiu okresného súdu v konaní o dedičstve alebo odvolanie proti uzneseniu notára ako súdneho komisára v konaní o dedičstve, ktoré predložil okresný súd na rozhodnutie odvolaciemu súdu podľa § 72 ods. 1 CMP a všetky veci, ktoré sú zapísané na okresnom súde v súdnych registroch U a UL, ak v nich bolo podané odvolanie. V zmysle úplného znenia rozvrhu práce odvolacieho súdu (ďalej aj „Rozvrh práce“) aktuálneho v čase postúpenia veci zo súdu prvej inštancie prejednávajú veci zapísané do súdneho registra CoD nasledovné senáty: 2CoD, 3CoD, 4CoD, 5CoD, 6CoD, 7CoD, 8CoD, 9CoD, 10CoD, 14CoD, 15CoD, 16CoD, teda spolu 12 senátov, pričom veci zapísané do súdneho registra Co prejednávajú nasledovné senáty: 2Co, 3Co, 4Co, 5Co, 6Co, 7Co, 8Co, 9Co, 10Co, 11Co, 14Co, 15Co, 16Co, teda spolu 13 senátov. Podľa bodu I. všeobecných zásad Rozvrhu práce odvolacieho súdu rozdelenie sudcov a vecí (prvostupňová a odvolacia agenda) je dané práve rozpisom rozvrhu práce. Podľa bodu II. týchto zásad platí, že zákonnými sudcami a senátmi v konkrétnych veciach sú sudcovia, ktorým tieto veci napadli v zmysle základných zásad platného rozvrhu práce, jeho dodatkov, prípadne osobitných opatrení v zmysle príslušných ustanovení dotknutých právnych predpisov. Právo na zákonného sudcu - správne obsadený súd je pritom jednou zo základných zložiek práva na spravodlivý proces. Požiadavka správneho obsadenia súdu znamená jeho obsadenie zákonnými sudcami, t. j. sudcami prejednávajúcimi príslušnú agendu v súlade s rozvrhom práce vo veci konajúceho súdu. Pokiaľ je súdne rozhodnutie vydané nesprávne obsadeným súdom už táto vada sama osebe zakladá zrejmu nezákonnosť daného rozhodnutia. Ak odvolací súd považoval konanie o Návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia za súčasť samotného Dedičského konania vedeného pod sp. zn. 2D 894/2019, potom mala byť vec v súlade s Rozvrhom práce zapísaná do súdneho registra CoD a pridelovaná senátom, ktorým patrí práve táto súdna agenda. Poukázal, že nie všetky senáty odvolacieho súdu prejednávajúce civilnú sporovú agendu prejednávajú aj dedičskú agendu, t. j. okruh senátov pripadajúcich do úvahy na prejednanie veci zapísanej do súdneho registra Co je odlišný od okruhu senátov prejednávajúcich veci zapísané do súdneho registra CoD. Poukázal na nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 136/08 z 5. novembra 2008 ktorý uviedol, že: za nesprávne obsadený súd ide aj vtedy, ak nekoná zákonný sudca, resp. zákonní sudcovia. Reštriktívny výklad, ktorý zastáva najvyšší súd, neposkytuje ochranu základnému právu na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy v dovolacom konaní, a preto nie je ani ústavne akceptovateľný. Obdobne judikoval aj Najvyšší súd SR vo svojom rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/441/2012 z 16. decembra 2015, nesprávne obsadeným súdom je taký súd, ktorý nie je obsadený v súlade s ustanoveniami určujúcimi zloženie súdneho orgánu, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť, okrem iného aj v rozpore s rozvrhom práce daného súdu. Právo na zákonného sudcu v zmysle čl. 48 ods. 1 Ústavy SR, predstavuje pre každého účastníka súdneho konania rovnakú záruku, že na rozhodovanie o jeho veci je povolaný súd obsadený podľa vopred stanovených pravidiel (vrátane rozvrhu práce príslušného súdu). Správne obsadený súd pozostáva zo sudcov určených na prejednanie veci v súlade s rozvrhom práce. Ak by dovolací súd dospel k záveru, že konanie o návrhu na nariadenie neodkladného konania bolo súčasťou Dedičského konania dovolateľa namiateli nesprávne obsadenie súdu pre pridelenie veci v rozpore s Rozvrhom práce odvolacieho súdu.

3.1. Dovolatelia prípustnosť dovolania odvodzovali aj z ustanovenia § 420 písm. f) CSP (dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces). Po rekapitulácii priebehu odvolacieho konania pripomenuli svoje tvrdenia, ktoré prezentovali pred súdmi nižších inštancií. Nesprávny procesný postup odvolacieho súdu videli v tom, že na rozdiel od súdu prvej inštancie neprejednal vec v zmysle príslušných ustanovení CSP ako samostatnú sporovú vec, ale podľa ustanovení CMP, akoby šlo o konanie o dedičstve, čo predstavuje zásadne nesprávny procesný postup (nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 225/2020 z 15. apríla 2021). Uviedli, že podávali Návrh pod spisovou značkou dedičského konania 2D/894/2019 a zároveň v návrhu argumentovali ustanoveniami CMP, konanie o návrhu bolo ako

sporová vec pridelené na súde prvej inštancie súdneho oddeleniu C a bolo prejednané v rámci samostatného sporového konania absolútne oddeleného od konania o dedičstve. Súd prvej inštancie na prejednávanej veci ani neaplikoval ustanovenia CMP a o podanom návrhu konal v samostatnom sporovom konaní za použitia príslušných ustanovení § 324 a nasl. CSP. Civilné sporové konanie je viazané zásadou, že súd pozná právo (iura novit curia). Právna kvalifikácia veci je vecou súdu (5Cdo/196/2009 z 22. septembra 2010, NSČR sp. zn. 22Cdo/2237/2013 z 19. novembra 2013, NSČR sp. zn. 28Cdo/3130/2008 z 16. septembra 2010). Zdôrazňuje, že odvolací súd postupoval procesne nesprávne, keďže návrh v samostatnom civilnom sporovom konaní posúdil ako návrh na nariadenie neodkladného opatrenia v konaní o dedičstve. Návrh v prvoinštančnom konaní nebol prejednávaný v rámci konania o dedičstve, ale v osobitnom konaní, ktoré bolo vyvolané na jeho základe. Odvolací súd zmaril (odňal) v dôsledku svojho nesprávneho procesného postupu dovolateľom prístup k inštitútu neodkladného opatrenia, aj napriek tomu, že na jeho prejednanie boli splnené všetky procesné podmienky v zmysle ust. § 324 a nasl. CSP, čím nepochybne došlo k porušeniu práva dovolateľov na spravodlivý proces. Dovolatelia sú názoru, že im bolo znemožnené uskutočňovať im patriace procesné práva podľa čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ľudských právach (ďalej aj „Dohovor“), podľa čl. 36 ods. 1 ústavného zákona č. 23/1991 Zb. ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd ako ústavný zákon Federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky v platnom znení (ďalej aj „Listina“) ako aj podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR č. 460/1992 Zb. (ďalej aj „Ústava SR“). Odvolací súd svojím postupom odoprel dovolateľom prístup k súdu a vážnym spôsobom zasiahol do ich základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, keďže zabránil dovolateľom v uplatnení ich práv bez opory v príslušnom procesnom predpise (CSP). Podstatou napadnutého uznesenia je konštatovanie odvolacieho súdu, že nariadenie neodkladného opatrenia v dedičskom konaní nie je možné, aj napriek tomu, že v danej veci nešlo o dedičské konanie, ale o osobitné sporové konanie vyvolané samostatným návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia. Aj napriek tomu, že dobrovoľné splnenie povinnosti uloženej vo výroku neodkladného opatrenia, prípadne jej nútený výkon, by mali nevyhnutne dopad aj na dedičské konanie, samotné konanie o nariadení neodkladného opatrenia nebolo súčasťou dedičského konania. Dovolatelia zastávajú názor, že právne závery odvolacieho súdu o neexistencii dôvodov na vydanie napadnutého uznesenia okresného súdu boli celkom zjavne svojvoľné a arbitrárne, pričom procesné podmienky pre nariadenie neodkladného opatrenia boli odvolacím súdom vymedzené neprímerane zužujúcim spôsobom bez opory v príslušnej právnej úprave, čím došlo k neproporcionálnemu zásahu do práva dovolateľov na prístup k súdu. Sú názoru, že pokiaľ by došlo k vykonaniu povinnosti uloženej neodkladným opatrením okresného súdu, dosiahla by sa želaná úprava pomerov medzi stranami, pričom by nebolo potrebné iniciovať ďalšie konanie. Podľa súčasnej procesnej úpravy návrh na nariadenie neodkladného opatrenia nemusí byť nasledovaný žalobou, pričom takúto povinnosť v zmysle ust. § 336 ods. 1 CSP súd prvej inštancie žalobcom ani neuložil. Keďže zo strany konajúcich súdov nedošlo k uloženiu povinnosti žalobcom podať žalobu vo veci samej v súdom stanovenej lehote, súd prvej inštancie zaujal evidentne názor, že vzhľadom na obsah a účel návrhu žalobcov uloženie povinnosti vydať peňažné prostriedky k rukám poverenej notárky procesne konzumuje vec samu. Keďže žalobcovia sa domáhali iba vydania peňažných prostriedkov do dedičského konania a nie priamo zaplatať v ich prospech, uloženie požadovanej povinnosti žalovaným prostredníctvom neodkladného opatrenia by naplnilo žalobcami sledovaný účel, najmä ak žalovaní v konaní nespochybňovali, že by peňažné prostriedky prijali, ale iba tvrdili, že účel ich poskytnutia bol iný (dar od pána L. žalovanému 2/). Sú názoru, že podľa ust. § 389 ods. 1 písm. d) CSP možno rozhodnúť výlučne vtedy, pokiaľ rozhodnutie, ktoré je predmetom odvolacieho prieskumu nemá povahu meritórneho rozhodnutia. V prejednávanej veci malo nariadené neodkladné opatrenie povahu rozhodnutia vo veci samej. Ak mal odvolací súd za to, že neboli splnené dôvody na nariadenie neodkladného opatrenia, mal postupovať v zmysle ust. § 388 CSP a uznesenie zmeniť tak, že návrh na nariadenie neodkladného opatrenia zamietne. Postup odvolacieho súdu bol podľa dovolateľov celkom nesprávny, keďže je v zrejmom rozpore s ust. § 391 ods. 1 CSP. Podľa ust. § 391 ods. 1 CSP platí, že ak odvolací súd zruší rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, prerušiť konanie, schváliť zmier, zastaviť konanie alebo postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci vec patrí. Dovolatelia nemali k dispozícii iný účinný prostriedok nápravy voči postupu resp. nečinnosti poverenej notárky ako iniciovať konanie o nariadení neodkladného opatrenia. Predmetom zabezpečenia v konaní o dedičstve môžu byť aj majetkové hodnoty, ktorých vlastníctvo je pochybné

alebo sporné. V súvislosti s nariadením neodkladných úkon súd (súdny komisár) nerieši otázku, či ním dotknutá vec, právo alebo iná majetková hodnota skutočne patrí do dedičstva; neodkladným úkonom môže byť zaistená tiež vec, u ktorej je vlastníctvo poručiteľa pochybné alebo sporné. Na pasivitu poverenej notárky nebol v prejednávanej veci žiadny opodstatnený dôvod. Vzhľadom na nečinnosť poverenej notárky, dovolatelia nemali inú možnosť, ako sa domáhať zákonom predpokladaným spôsobom súdnej ochrany ich ohrozených majetkových práv, než prostredníctvom inštitútu neodkladných opatrení podľa ust. § 360 a nasl. CMP resp. ust. § 324 a nasl. CSP. Dovolatelia si pritom boli vedomí osobitných zabezpečovacích inštitútov v rámci konania o dedičstve, prístup k nim im však bol zo strany poverenej notárky úplne znemožnený. Iný skutočne efektívny prostriedok nápravy ako neodkladné opatrenie dovolatelia k dispozícii nemali.

3.2. Dovolatelia vidia naplnenie dovolacieho dôvodu podľa ust. § 420 písm. f) CSP aj v nedostatočnom odôvodnení napádaného uznesenia odvolacieho súdu. Uviedli, že odvolací súd konštatuje vzťah špeciality medzi neodkladnými úkonmi v dedičskom konaní a neodkladnými opatreniami, neuvádza, na základe akých právnych úvah k takémuto právnomu záveru dospel. Odvolací súd neuvádza žiadnu právnu argumentáciu, ktorou by sa aspoň pokúsil presvedčiť žalobcov o správnosti svojho postupu. Obmedzil sa iba na konštatovanie, že neodkladné opatrenie nemožno nariadiť, pokiaľ to vylučuje samotný Civilný mimosporový poriadok a poukázal na názor z odbornej literatúry, že v konaní o dedičstve funkciu neodkladných opatrení plní inštitút neodkladných úkonov (§ 179 CMP) a zabezpečenia dedičstva (§ 180 CMP). Odkaz súdu v odôvodnení rozhodnutia na názor vyplývajúci z odbornej literatúry nie je vždy relevantný a rozhodujúci, najmä ak tu vzhľadom na konkrétne skutkové okolnosti existuje aj možnosť opačného výkladu daného právneho predpisu. Dovolatelia uviedli, že ak by aj dovolací súd považoval prejednanú vec za natoľko súvisiacu s konaním o dedičstve a išlo vlastne o konanie o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia v rámci samotného dedičského konania, dovolatelia v konaní pred súdom prvej inštancie ako aj pred odvolacím súdom konzistentne argumentovali, prečo považujú v kontexte konkrétnych skutkových okolností prejednávanej veci inštitút neodkladných opatrení za aplikovateľný aj v dedičskom konaní. Na tieto pre vec kľúčové argumenty nedal odvolací súd v uznesení vôbec žiadnu odpoveď, pričom ani nevysvetlil ako tieto právne a skutkové argumenty žalobcov posúdil. Odvolací súd tak v konečnom dôsledku žalobcom sťažil možnosť procesnej obrany voči jeho právnym záverom, keďže tieto neboli odvolacím súdom vôbec vysvetlené. Takmer doslovné prevzatie právneho názoru z odborného komentára k procesnému predpisu, bez zohľadnenia konkrétnych okolností prejednávanej veci nemožno považovať za riadne odôvodnenie napádaného uznesenia, čo zakladá jeho nepreskúmateľnosť. Otázka (ne)aplikovateľnosti inštitútu neodkladných opatrení aj v mimosporových konaniach, resp. konaniach sporových ale súvisiacich s dedičským konaním pritom predstavuje rozhodujúcu otázku, od ktorej záviselo správne rozhodnutie odvolacieho súdu v predmetnej veci. Pokiaľ odvolací súd nezodpovie v odôvodnení svojho rozhodnutia všetky otázky, ktoré sú pre predmet súdneho konania relevantné a zásadné, nepochybne dochádza k porušeniu práva dotknutej procesnej strany na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR ako aj práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Dovolatelia sú tiež názoru, že nepresvedčivo pôsobí aj konštatovanie odvolacieho súdu v bode 17. odôvodnenia uznesenia a to bez akéhokoľvek bližšieho vysvetlenia, o tom, že žalobcovia nepreukázali nebezpečenstvo bezprostredne hroziacej ujmy, keď ako vyplýva zo spisu (č. 1. 12 spisu) o vydanie neodkladných úkonov požiadali notárku dňa 28. septembra 2021, pričom návrh na nariadenie neodkladného opatrenia v prejednávanej veci bol súdu doručený dňa 20. septembra 2022, teda takmer rok od žiadosti o nariadenie neodkladných úkonov v dedičskom konaní. Uvedený záver odvolacieho súdu považujú dovolatelia za absolútne nenáležité v kontexte daných skutkových okolností. Dovolatelia sa v priebehu celého konania domáhali prostriedku účinnej právnej ochrany majetku patriaceho do dedičstva po poručiteľovi, pričom v každom zo svojich písomných podaní vysvetlili, z akých dôvodov sa domáhajú práve nariadenia neodkladného opatrenia. Dovolatelia považujú vyššie uvedené konštatovanie odvolacieho súdu za zásadne nesprávne. Predsa ak raz účastník dedičského konania navrhne vykonanie neodkladného úkonu, procesné účinky jeho návrhu zostávajú zachované bez ohľadu na to, ako dlho o takomto návrhu bude notár poverený vedením dedičského konania rozhodovať. Žalobcovia aj v samotnom návrhu uviedli, že vykonanie neodkladného úkonu u poverenej notárky opakovane, či už telefonicky alebo osobne urgovali. Dovolatelia zastávajú názor, že plynutím času od uskutočnenia výzvy na vykonanie neodkladných úkonov smerujúcich k zabezpečeniu majetku patriaceho

do dedičstva poverenej notárke sa nebezpečenstvo bezprostredne hroziaceho spotrebovania peňažných prostriedkov neustále iba zintenzívňuje. Obava z neoprávneného spotrebovania peňažných prostriedkov zo strany žalovaných u dovolateľov ešte viac zosilnela na základe vykonštruovanej argumentácie žalovaných v odvolacom konaní, počas ktorého s poukazom na simulovanú darovaciu zmluvu údajne z 27. januára 2021 tvrdili, že peňažné prostriedky boli kamarátskym darom pána L. pre žalovaného 2/. Záver Odvolacieho súdu o absencii bezprostredne hroziacej ujmy vyznieva v kontexte uvedeného úplne nepresvedčivo. Vzhľadom na uvedené dovolatelia navrhli, aby dovolací súd zrušil uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k.: 15Co/187/2022 - 169 z 28. februára 2023 v celom rozsahu a vec vrátil Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie, eventuálne predmetné uznesenie zmenil tak, že uznesenie Okresného súdu Bratislava V č. k.: 41C/54/2022 - 20 z 19. októbra 2022 potvrdí a žalobcom prizná voči žalovaným nárok na náhradu trov prvoinštančného, odvolacieho i dovolacieho konania v celom rozsahu.

4. Žalovaní sa k podanému dovolaniu vyjadrili a sú názoru, že dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu nie je prípustným rozhodnutím pre podanie dovolania, a je tu dôvod pre odmietnutie dovolania podľa § 447 písm. c) CSP. Preto žiadali dovolací súd, aby z dôvodu neprípustnosti dovolania dovolanie žalobcov odmietol a priznal im náhradu trov dovolacieho konania.

5. Posúdením návrhu dovolateľa o odklad právoplatnosti a vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia najvyšší súd nezistil splnenie podmienok pre vyhovieť návrhu v zmysle ustanovenia § 444 ods. 1 a § 444 ods. 2 CSP, a preto v súlade s ustálenou praxou tohto súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie. Uvedený procesný postup z ústavnoprávneho hľadiska považuje za udržateľný aj Ústavný súd Slovenskej republiky (m. m. IV. ÚS 158/2022, IV. ÚS 442/2022).

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“ resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

6.1. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

6.2. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak: a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

6.3. Dovolatelia tiež tvrdia, že v danom prípade rozhodoval nesprávne obsadený súd, a teda došlo k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 420 písm. e) CSP.

6.4. Právo na zákonného sudcu je zaručené v čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého nemožno nikoho odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon. Uvedený ústavný

príkaz predstavuje pre každého účastníka konania rovnakú záruku, že na rozhodovanie o jeho veci sú povolávané súdy a sudcovia podľa vopred vybraných zásad (procesných pravidiel). Princíp nebyť odňatý zákonnému sudcovi bol v civilnom sporovom konaní premietnutý aj do ustanovenia § 420 písm. e) CSP. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd. Súdna prax je pritom jednotná v tom, že súd treba považovať za nesprávne obsadený aj vtedy, ak nekoná zákonný sudca.

6.5. Koho treba považovať za zákonného sudcu a akým spôsobom možno vykonať jeho zmenu upravuje ustanovenie § 3 ods. 3 a ods. 4 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“), podľa ktorého zákonný sudca je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte. Zmenu v osobe zákonného sudcu možno vykonať len v súlade so zákonom a s rozvrhom práce.

6.6. Ústavný súd opakovane judikuje, že za zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy je zásadne potrebné považovať toho, kto bol určený na prejednanie a rozhodnutie veci v súlade s rozvrhom práce súdu (napr. I. ÚS 52/97, II. ÚS 47/99, II. ÚS 118/02, III. ÚS 46/04, III. ÚS 46/2012, IV. ÚS 161/08). Ústavný súd pojem zákonného sudcu vykladá tak, že ním je sudca, ktorý bol pridelený na výkon funkcie na súd toho stupňa súdnej moci, ktorý je vecne a miestne príslušný rozhodnúť za predpokladu, že podľa rozvrhu práce ide o sudcu oprávneného konať a rozhodnúť určitý druh súdnej agendy. Je nutné dodať, že tu nejde o rozvrh práce bez ďalšieho, ale rozvrh práce súladný so zákonom a nadzákonnými normami.

6.7. Nesprávne obsadeným je súd obsadený v rozpore s ustanoveniami upravujúcimi zloženie súdneho orgánu, ktorý má určitý spor prejednať a rozhodnúť. Súd je nesprávne obsadený aj vtedy, ak nekoná zákonný sudca. Zákonným sudcom je sudca určený v súlade s rozvrhom práce vecne a miestne príslušného súdu. Okrem procesných pravidiel určovania príslušnosti súdov a ich obsadenia je teda súčasťou základného práva na zákonného sudcu aj zásada prideľovania súdnej agendy sudcom (splňajúcim uvedené predpoklady) a určenia zloženia senátov na základe pravidiel obsiahnutých v rozvrhu práce tak, aby bola zachovaná zásada pevného prideľovania súdnej agendy a aby bol vylúčený pre rôzne dôvody a rozličné účely výber súdov a sudcov „ad hoc“. Ak teda sudca bude určený v rozpore s rozvrhom práce alebo síce v súlade s ním, ale na základe takého jeho pravidla (opatrenia), ktoré odporuje zákonu, právo na zákonného sudcu vyplývajúce z čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky sa nerešpektuje a v takomto prípade treba súd považovať v zmysle § 420 písm. e) CSP za nesprávne obsadený.

6.8. Dovolací súd predovšetkým skúmal, či vybraný senát odvolacieho súdu (ne)bol v danej veci určený v súlade s rozvrhom práce a teda, či súd (ne)bol správne obsadený.

6.9. Podľa § 50 ods. 1 zákona o súdoch na účely tohto zákona sa rozvrhom práce rozumie akt riadenia predsedu súdu, ktorým sa riadi organizácia práce súdu pri zabezpečovaní výkonu súdnictva na príslušný kalendárny rok.

6.10. Podľa § 50 ods. 2 písm. a) zákona o súdoch rozvrh práce obsahuje určenie senátov, samosudcov, súdnych úradníkov a notárov poverených vybavovaním jednotlivých druhov vecí, ktoré došli na súd.

6.11. Podľa § 51 ods. 1 zákona o súdoch ak tento zákon neustanovuje inak, veci určené podľa predmetu konania sa v súlade s rozvrhom práce prideľujú jednotlivým senátom alebo samosudcom náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom tak, aby bola vylúčená možnosť ovplyvňovania prideľovania vecí. Súdnym úradníkom sa prideľujú veci podľa rozvrhu práce tak, aby sa zabezpečilo ich rovnomerné zaťaženie a riadny chod súdu.

6.12. Podľa článku 1) písm. b) pravidiel Zapisovania do súdnych registrov Rozvrhu práce Krajského súdu v Bratislave na rok 2023 (jeho znenia v čase, kedy vec došla na súd), do súdneho registra „Co“ sa zapisujú veci, ktoré sú zapísané na okresnom súde v súdnom registri „C“, „Vyd“, „Ca“, ak v nich bolo podané odvolanie proti rozhodnutiu okresného súdu, a podľa druhu agendy sa nezapisujú do iných súdnych registrov odvolacej agendy. Podľa bodu 1. čl. VII. odsek 1. Všeobecných zásad platných pre občianskoprávne, správne a obchodnoprávne kolégium na rok 2023 v prípade nejasnosti, do akého súdneho oddelenia má byť vec podľa druhu agendy pridelená, rozhoduje, na návrh príslušného predsedu kolégia, predseda súdu, prípadne podľa jeho poverenia podpredseda súdu. Konajúci sudca nemôže spis vrátiť priamo cez podateľňu, a je povinný vzniesť námietku nesprávneho zápisu do súdneho oddelenia predsedovi súdu najneskôr do 20 dní od zapísania veci do pôvodného registra, aby mohol predseda súdu v zmysle § 152 ods. 9 Vyhlášky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov, rozhodnúť o jej prevode do 30 dní odo dňa zapísania do pôvodného súdneho oddelenia; inak, vec prejedná senát, ktorému vec pôvodne napadla.

6.13. Z obsahu spisu vyplýva, že spor bol na súde prvej inštancie náhodným výberom pridelený do oddelenia „C“, pričom reklamácia voči zapísaniu sporu do tohto oddelenia nebola podaná a nedošlo k prevedeniu do registra „D“. Na prvoinštančnom súde o návrhu bolo konané ako o sporovej veci pridelenej súdnemu oddeleniu „C“ a bolo prejednané v rámci samostatného sporového konania oddeleného od konania o dedičstve a okresný súd ani neaplikoval ustanovenia CMP.

6.14. Vzhľadom na túto skutočnosť a vyššie uvedené bolo odvolanie žalovaných na odvolacom súde náhodným výberom pridelené do oddelenia „Co“. Dovolací súd pripomína, že neodkladné opatrenie bolo nariadené v samostatnom sporovom konaní, oddelenom od dedičského konania. Podľa dovolacieho súdu spôsob, akým bol v danom prípade posudzovaný spor pridelený občianskoprávnemu senátu, nevybočuje z rámca rozvrhu práce Krajského súdu v Bratislave platného v čase, kedy spor došiel na súd, resp. z rámca zákona o súdoch, najmä tých jeho ustanovení, ktoré sa týkajú spôsobu pridelovania vecí. Prípustnosť dovolania preto z § 420 písm. e) CSP nevyplýva. Dovolací súd uzatvára, že dovolatelia neopodstatnene namietajú existenciu zmätočnosťnej vady v zmysle § 420 písm. e) CSP.

7. Žalobcovia vyvodzovali prípustnosť dovolania aj z ustanovenia § 420 písm. f) CSP a namietali nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, pretože na rozdiel od súdu prvej inštancie neprejednal vec v zmysle príslušných ustanovení CSP ako samostatnú sporovú vec, ale podľa ustanovení CMP, akoby šlo o konanie o dedičstve.

7.1. Najvyšší súd už v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/236/2016 (publikovanom v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 19/2017) uviedol, že základným (a spoločným) znakom všetkých rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 420 CSP je to, že ide buď o rozhodnutie vo veci samej, alebo o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

7.2. V prípade, že dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z § 420 CSP, dovolací súd skúma prednostne, či ide o rozhodnutie v ňom uvedené; k preskúmaniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľa o existencii procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. a) až f) CSP pristupuje dovolací súd len vtedy, ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu uvedenému v tomto ustanovení. Ak je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré nie je rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, je z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. a) až f) CSP irelevantné, či k dovolateľom namietanej procesnej vade došlo alebo nedošlo.

7.3. Rozhodnutím vo veci samej je meritórne rozhodnutie. Rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci samej je rozsudok, ktorým odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie buď potvrdzuje, alebo mení. Rozhodnutie vo veci samej je preto také rozhodnutie, v ktorom sa súd zaoberá nárokom, ktorý strany uplatnili. Charakteristickým znakom pre rozhodnutie vo veci samej je, že zakladá prekážku veci rozhodnutej (§ 230 CSP), na rozdiel od rozhodnutia nemeritórneho, ktoré takéto účinky nemá.

7.4. Rozhodnutia, ktorými sa konanie končí, môžu byť rozhodnutiami vo veci samej alebo aj procesné rozhodnutia, ktorými sa konanie končí, ale neriešia vec samu, vec sama nebola prejednaná (napr. zastavenie konania pre neexistenciu procesných podmienok; pre späťvzatie žaloby, odvolania; pre neodstránenie vád podania; odmietnutie podania; odmietnutie odvolania a pod.).

7.5. Pri skúmaní prípustnosti dovolania Najvyšší súd Slovenskej republiky vychádzal z toho, že dovolaním je napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, vydané v konaní o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, pričom dôkladné skúmanie povahy napadnutého rozhodnutia (či sa jedná o rozhodnutie vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí) považoval za kľúčový aspekt pre posúdenie otázky prípustnosti dovolania.

7.6. Dovolací súd preto v preskúmvanej veci zisťoval, či uznesenie odvolacieho súdu, ktorým Uznesenie Okresného súdu Bratislava V zo dňa 19. októbra 2022, č. k. 41C/54/2022-20, vo výroku I. zrušil, napadnuté dovolaním, je rozhodnutím vo veci samej, prípadne rozhodnutím konečným, ktorá povaha rozhodnutia by otvárala dovolaciemu súdu možnosť preskúmať prípustnosť dovolania podľa ust. § 420 písm. e) a f) CSP. V danej súvislosti dovolací súd upriamuje pozornosť na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 19. júna 2018, sp. zn. 4Obdo/66/2017, uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R 76/2018, rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 11. októbra 2017, sp. zn. 3Cdo/157/2017, uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R 21/2018, rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 28. marca 2019, sp. zn. 5Cdo/154/2018 a tiež rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo 14. júna 2017, sp. zn. 8Cdo/83/2017).

7.7. Z ustálenej judikatúry dovolacieho súdu vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o neodkladnom opatrení je prípustné dovolanie podľa ust. § 420 CSP (pozri uznesenie Najvyššieho súdu SR z 19. júna 2018, sp. zn. 4Obdo/66/2017) len vtedy, ak má charakter rozhodnutia vo veci samej. Pri neodkladných opatreniach nekonzumujúcich vec samu (vo vzťahu k vylúčeniu prípustnosti dovolania) zohľadňuje, že ide (len) o dočasné procesné opatrenie súdu, trvanie ktorého je obmedzené a môže byť za podmienok uvedených v zákone zrušené. Neodkladné opatrenie má v takomto prípade nastoliť určitý stav len dočasne a bez ujmy na konečnú, definitívnu ochranu, poskytovanú až rozhodnutím súdu vo veci samej. Zákonodarca tu nepochybne zohľadnil, že procesné nesprávnosti súdov, ku ktorým pri tom môže dôjsť, sa v takom prípade vyznačujú nižšou intenzitou porušenia procesných oprávnení strán sporu (uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/157/2017). K uvedenému záveru dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky už v rozhodnutí zo dňa 14. júna 2017, sp. zn. 8Cdo/83/2017, v ktorom uviedol, že rozhodnutie o neodkladnom opatrení má povahu rozhodnutia vo veci samej vtedy, ak samotné neodkladné opatrenie konzumuje vec samu. Taktiež v uznesení zo dňa 11. októbra 2017, sp. zn. 3Cdo/157/2017, dovolací súd vyslovil, že dovolanie nie je podľa § 420 CSP prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie o nariadení neodkladného opatrenia na základe takého návrhu, spolu s ktorým, prípadne po podaní ktorého, bola podaná nadväzujúca žaloba.

7.8. Podľa ust. § 336 ods. 1 CSP, ak súd nariadi neodkladné opatrenie pred začatím konania, môže vo výroku uznesenia uložiť navrhovateľovi povinnosť podať v určitej lehote žalobu vo veci samej. Súd túto povinnosť neuloží najmä vtedy, ak je predpoklad, že neodkladným opatrením možno dosiahnuť trvalú úpravu pomerov medzi stranami. Inštitút neodkladných opatrení upustil od pojmového znaku predbežnosti a dočasnosti ako tomu bolo za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (preto došlo aj k terminologickej zmene z predbežných opatrení na neodkladné opatrenia), pretože po nariadení neodkladného opatrenia nemusí nevyhnutne nasledovať konanie vo veci samej (§ 336 CSP), súd nemusí uložiť navrhovateľovi povinnosť podať žalobu vo veci samej najmä vtedy, ak je predpoklad, že neodkladným opatrením možno dosiahnuť trvalú úpravu pomerov medzi stranami. Civilný sporový poriadok na rozdiel od Občianskeho súdneho poriadku upustil od pôvodnej koncepcie bezpodmienečnej väzby predbežného (teraz neodkladného) opatrenia na konanie vo veci samej. Z uvedeného vyplýva, že v prípade neodkladných opatrení nariadených pred začatím konania vo veci samej, pri ktorých súd neuloží

povinnosť podať žalobu, neodkladné opatrenie konzumuje vec samu a preto ho možno považovať za rozhodnutie vo veci samej. V takom prípade rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdzuje alebo mení uznesenie súdu prvej inštancie o nariadení neodkladného opatrenia spadá pod definíciu rozhodnutia vo veci samej a teda proti takému rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie.

7.9. Dovolací súd poukazuje na skutočnosť, že súd prvej inštancie vyhovel návrhu žalobcov na nariadenie neodkladného opatrenia a žalovaným 1/ a 2/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zložiť finančné prostriedky vo výške 212 000 € k rukám notárky JUDr. Márie Gajdošovej, ktorá je poverená vedením dedičského konania sp. zn. 2 D 894/2019, Dnot 107/2019 po poručiteľovi E.. E. H., narodený dňa X. E. XXXX, zomrelom dňa X. X. XXXX, naposledy bytom B. Č.. XX, L., do 3 dní od doručenia tohto uznesenia (výrok I.). Z rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplýva, že bol názoru, že žalobcovia 1/ až 3/ osvedčili potrebu bezodkladnej úpravy pomerov medzi účastníkmi konania, ktorá odôvodňuje zásah súdu. Z predložených listinných dôkazov mal za zrejmé, že bolo vydané rozhodnutie o prerušení dedičského konania po poručiteľovi E.. E. H. a žalobcovia ako aj žalovaný 2/. boli odkázaní na podanie žaloby o určenie spornej skutočnosti, či osvedčená fotokópia, označená ako závet, nahrádza v plnom rozsahu originál tejto listiny, ktorá nie je k dispozícii, ako aj rozhodnutie o ustanovení správcu časti dedičstva, t. j. obchodných podielov poručiteľa vo viacerých spoločnostiach. Potreba dočasnej úpravy pomerov medzi stranami sporu je podľa okresného súdu bezodkladná (naliehavá a nevyhnutná) z dôvodnej obavy zo spotrebovania predmetných peňažných prostriedkov zo strany žalovaných, ktorí nimi v súčasnosti disponujú a na zamedzenie akejkoľvek možnosti poškodenia alebo straty majetku po poručiteľovi do právoplatného skončenia dedičského konania. Súd prvej inštancie konštatoval, že žalobcovia v konaní osvedčili nielen existenciu právneho vzťahu medzi stranami sporu, ale aj nevyhnutnosť potreby úpravy pomerov a existenciu hrozby reálnej ujmy na strane žalobcov, z ktorého dôvodu súd návrh na nariadenie navrhovaného neodkladného opatrenia vyhodnotil ako opodstatnený a dôvodný.

7.10. Odvolací súd rozhodnutie okresného súdu zrušil (prvý výrok). V rámci odôvodnenia napadnutého rozhodnutia zdôraznil, že dedičské konanie je konaním podľa Civilného mimosporového poriadku a je upravené v § 158 a nasl. CMP. Civilný mimosporový poriadok obsahuje aj ustanovenia o neodkladných opatreniach a to v § 360 a nasl. Zároveň obsahuje aj ustanovenia, v ktorých je upravený špecifický inštitút dedičského konania a to tzv. neodkladné úkony, ktoré vylučujú všeobecnú úpravu neodkladných opatrení (§ 179 a § 180 CMP). Neodkladné opatrenie nemožno nariadiť, pokiaľ to vylučuje samotný Civilný mimosporový poriadok. Odvolací súd, vychádzajúc z vyššie uvedených zákonných ustanovení CMP poukázal na to, že v konaní o dedičstve funkciu neodkladných opatrení plní inštitút neodkladných úkonov (§ 179 CMP) a zabezpečenia dedičstva (§ 180 CMP). Uvedená úprava tak vylučuje všeobecnú úpravu neodkladných opatrení upravených v ustanovení § 360 a nasl. CMP, ako aj neodkladných opatrení upravených v ustanovení § 324 a nasl. CSP a predstavuje vo vzťahu k nim lex specialis. Účelom neodkladných úkonov podľa názoru odvolacieho súdu v dedičskom konaní je, aby sa v záujme dedičov alebo vo všeobecnom záujme vylúčila možnosť poškodenia alebo straty majetku, o ktorom poznatky získané v konaní poukazujú na to, že patril alebo by mohol patriť poručiteľovi. V súvislosti s nariadením neodkladných úkonov súd (súdny komisár) nerieši otázku, či ním dotknutá vec, právo alebo iná majetková hodnota skutočne patrí do dedičstva; neodkladným úkonom môže byť zaistená tiež vec, u ktorej je vlastníctvo poručiteľa pochybné alebo sporné. Prostredníctvom neodkladných úkonov nemožno - vzhľadom na ich účel - riešiť užívanie vecí jednotlivými dedičmi do skončenia dedičského konania. Súd prvej inštancie preto nepostupoval správne, ak v civilnom sporovom konaní nariadil neodkladné opatrenie, ktorým uložil žalovaným povinnosť spoločne a nerozdielne zložiť finančné prostriedky vo výške 212 000 € k rukám notárky JUDr. Márie Gajdošovej, poverenej vedením dedičského konania. Odvolací súd z uvedeného dôvodu uznesenie súdu prvej inštancie, postupom podľa § 389 ods. 1 písm. d) CSP zrušil, keďže nejde o rozhodnutie vo veci samej a dôvody, pre ktoré bolo odvolaním napadnuté rozhodnutie vydané v civilnom sporovom konaní, neexistovali.

7.11. Odvolací súd tiež poukázal na to, že ak by aj v prejednávacom prípade bol dôvod postupovať podľa právnej úpravy neodkladných opatrení v civilnom sporovom konaní (ktorá úprava je podľa názoru odvolacieho súdu vylúčená, potom podľa názoru odvolacieho súdu neboli v prejednávanej veci splnené

zákonné podmienky pre vydanie neodkladného opatrenia. Neodkladné opatrenie je možné nariadiť, ak sledovaný účel nemožno dosiahnuť zabezpečovacím opatrením, ak je potrebné bezodkladne upraviť pomery alebo ak je obava, že exekúcia bude ohrozená. Je názoru, že žalobcovia nepreukázali nebezpečenstvo bezprostredne hroziacej ujmy, keď ako vyplýva zo spisu (č. 1. 12 spisu), o vydanie neodkladných úkonov požiadali notárku dňa 28. septembra 2021, pričom návrh na nariadenie neodkladného opatrenia v prejednávanej veci bol súdu doručený až dňa 20. septembra 2022, teda takmer rok od žiadosti o nariadenie neodkladných úkonov v dedičskom konaní. Zároveň odvolací súd poukázal na to, že v prejednávanej veci je spornou otázka, či peňažné prostriedky vo výške 212 000 €, vo vzťahu ku ktorým bola žalovaným spoločne a nerozdielne uložená povinnosť zložiť ich k rukám notárky JUDr. Márie Gajdošovej, poverenej vedením dedičského konania, patria do dedičstva po zomrelom E.. E. H.. Žalobcovia tvrdia, že sporné finančné prostriedky patria do dedičstva ako aktíva po poručiťovi E.. E. H., keďže podľa návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia predstavujú prvú platbu pripadajúcu na kompenzačný podiel poručiťľa ako spoločníka spoločnosti NORD FOX, s. r. o. v súvislosti s vysporiadaním za prevedené nehnuteľnosti, ktoré spoločnosť vlastnila. Žalovaní tvrdia, že sporné finančné prostriedky predstavujú dar žalovanému 2/ a ako také nie sú predmetom dedičstva. Z vyjadrení žalobcov v predmetnom konaní vyplýva, že žalobu o určenie, či sporné finančné prostriedky patria do dedičstva po poručiťovi E.. E.X. H. zatiaľ nepodali, pričom odvolací súd zastáva názor, že dokazovanie, či sporné finančné prostriedky patria do dedičstva po poručiťovi E.. E. H. presahuje rámec konania o nariadenie neodkladného opatrenia. Pre spornosť dotknutých finančných prostriedkov by potom nebolo namieste ani nariadenie zabezpečovacieho opatrenia podľa § 343 CSP. Z uvedených dôvodov odvolací súd odvolaním napadnuté uznesenie vo výroku I. zrušil (§ 389 ods. 1 písm. d) CSP).

7.12. Dovolací súd je názoru, že odvolací súd na vec aplikoval ustanovenia procesného predpisu upravujúce iné druhy konaní ako konanie, ktoré bolo pred ním vedené. Dovolací súd tiež poukazuje, že žalobcovia podali návrh pod spisovou značkou dedičského konania, t. j. 2D/894/2019 a argumentovali ustanoveniami CMP. Konanie o návrhu bolo ako sporová vec pridelená na súde prvej inštancie súdному oddeleniu C a bolo prejednané v rámci samostatného sporového konania oddeleného od konania o dedičstve a okresný súd ani neaplikoval ustanovenia CMP. Civilné sporové konanie je viazané zásadou, že súd pozná právo (iura novit curia) neznamena len to, že súd pozná právo, ale aj to, že si je zároveň vedomý účinkov, ktoré právo v podobe, v ktorej ho súd aplikuje, vyvoláva vo vzťahu k procesnoprávnemu alebo hmotnoprávnemu postaveniu nositeľa práva na súdnu ochranu svojich práv (napr. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 59/00 z 20. decembra 2001).

7.13. Vzhľadom na pasivitu poverenej notárky, dovolatelia nemali inú možnosť, ako sa domáhať zákonom predpokladaným spôsobom súdnej ochrany ich ohrozených majetkových práv, než prostredníctvom inštitútu neodkladných opatrení podľa § 360 a nasl. CMP resp. ust. § 324 a nasl. CSP. Ustanovenie § 360 a nasl. CMP použitie neodkladných opatrení aj v mimosporových konaniach predpokladá (na rozdiel od zabezpečovacích opatrení).

7.14. Dovolací súd sa stotožňuje s názorom dovolateľa, že podľa ust. § 389 ods. 1 písm. d) CSP možno rozhodnúť výlučne vtedy, pokiaľ rozhodnutie, ktoré je predmetom odvolacieho prieskumu nemá povahu meritórneho rozhodnutia. Pri rozhodovaní vo veci samej (rozsudkom, uznesením - napr. o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia) platí, že procesným následkom neexistencie alebo zániku dôvodov pre vydanie žiadneho rozhodnutia je zamietnutie žaloby alebo návrhu. V prejednávanej veci malo neodkladné opatrenie povahu rozhodnutia vo veci samej. Ak mal odvolací súd za to, že neboli splnené podmienky na nariadenie neodkladného opatrenia, mal postupovať v zmysle ust. § 388 CSP a uznesenie prvostupňového súdu v prvom výroku zmeniť tak, že návrh na nariadenie neodkladného opatrenia zamietla. Odvolací súd nesprávne v prvom výroku napadnutého uznesenia neodkladné opatrenie zrušil, pričom na taký postup neboli splnené procesné podmienky. Navyše v rozpore s ust. § 391 ods. 1 CSP nerozhodol o ďalšom postupe v konaní a samotné konanie procesne správnym postupom neukončil.

7.15. Najvyšší súd so zreteľom na uvedené konštatuje, že odvolací súd v danej veci nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobcom 1/ až 3/ aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP). Uvedená procesná vada

je vždy dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne.

7.16. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti a vec mu v uvedenom rozsahu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

8. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.